

Kohtulahendite kogumik

EUROOPA KOHTU OTSUS (kuues koda)

16. oktoober 2014*

Eelotsusetaotlus — Põllumajandus — Määrus (EÜ) nr 800/1999 — Eksporditoetused — Määrus (EÜ) nr 1291/2000 — Ekspordilitsentside süsteem — Ilma ekspordilitsentsita esitatud ekspordideklaratsioon — Eksporditolliasutuse antud täiendav tähtaeg — Eksporditud kauba sihtriiki jõudmise tõendamiseks vajalikud dokumendid — Völtsitud dokumendid — Puuduste kõrvaldamine — Määruse nr 800/1999 artiklis 51 viidatud sanktsiooni kohaldamine

Kohtuasjas C-334/13,

mille ese on ELTL artikli 267 alusel Bundesfinanzhofi (Saksamaa) 16. aprilli 2013. aasta otsusega esitatud eelotsusetaotlus, mis saabus Euroopa Kohtusse 19. juunil 2013, menetluses

Nordex Food A/S

versus

Hauptzollamt Hamburg-Jonas,

EUROOPA KOHUS (kuues koda),

koosseisus: A. Borg Barthet (kuuenda koja presidendi ülesannetes), kohtunikud M. Berger ja F. Biltgen (ettekandja),

kohtujurist: M. Szpunar,

kohtusekretär: vanemametnik M. Ferreira,

arvestades kirjalikus menetluses ja 7. mai 2014. aasta kohtuistungil esitatut,

arvestades seisukohti, mille esitasid:

- Nordex Food A/S, esindaja: *Rechtsanwalt* U. Schrömbges,
- Hauptzollamt Hamburg-Jonas, esindaja: D. Baden-Berthold,
- Euroopa Komisjon, esindajad: D. Triantafyllou ja G. von Rintelen,

arvestades pärast kohtujuristi ärakuulamist tehtud otsust lahendada kohtuasi ilma kohtujuristi ettepanekuta

on teinud järgmise

* Kohtumenetluse keel: saksa.

otsuse

- 1 Eelotsusetaotlus puudutab komisjoni 15. aprill 1999. aasta määruse (EÜ) nr 800/1999, milles sätestatakse põllumajandustoodete eksporditoetuste süsteemi kohaldamise üksikasjalikud ühiseeskirjad (EÜT L 102, lk 11; ELT eriväljaanne 03/25, lk 129), muudetud komisjoni 26. novembri 2001. aasta määrusega nr 2299/2001 (EÜT L 308, lk 19; ELT eriväljaanne 03/34, lk 204; edaspidi „määrus nr 800/1999“), artikli 4 lõike 1, artikli 49 lõike 2 ja artikli 51 tõlgendamist.
- 2 Taotlus on esitatud Taani õiguse alusel asutatud äriühingu Nordex Food A/S (edaspidi „Nordex“) ja Hauptzollamt Hamburg-Jonasi (Hamburg-Jonasi tolliamet) vahelises kohtuvaidluses seoses määruse nr 800/1999 artikli 51 alusel eksporditoetuse andmisest keeldumisega ja sanktsiooni kohaldamisega.

Õiguslik raamistik

- 3 Nõukogu 12. oktoobri 1992. aasta määruse (EMÜ) nr 2913/92, millega kehtestatakse ühenduse tolliseadustik (EÜT L 302, lk 1; ELT eriväljaanne 02/04, lk 307; edaspidi „tolliseadustik“), artikli 4 punkt 5 määratleb mõiste „otsus“ kui „tollilt poolt tollialaste õigusaktide alusel tehtud ametlik[u] toiming[u], millega tehakse otsus üksikjuhu suhtes ning millel on õiguslikud tagajärjed ühe või mitme määratletud või määratletava isiku jaoks“.
- 4 Komisjoni 7. juuli 2009. aasta määruse (EÜ) nr 612/2009, milles sätestatakse põllumajandustoodete eksporditoetuste süsteemi kohaldamise üksikasjalikud ühiseeskirjad (ELT L 186, lk 1), tunnistati määrus nr 800/1999 kehtetuks, kuid on põhikohtuasja asjaolude suhtes siiski kehtiv.

- 5 Määruse nr 800/1999 põhjendused 63 ja 64 olid sõnastatud järgmiselt:

„(63) [...] kogemusi arvestades tuleks intensiivistada võitlust ühenduse eelarvele kahjuliku eeskirjade eiramise ja eelkõige pettuste vastu; selleks tuleks kehtestada sätted alusetult makstud summade sissenõudmiseks ja sanktsioonid, mis mõjutaksid eksporditajaid ühenduse eeskirju täitma;

(64) eksporditoetuste süsteemi laitmatu funktsioneerimise tagamiseks tuleks sanktsioone kohaldada sõltumata süü vormist; ometi on teatavatel juhtudel otstarbekas sanktsioonidest loobuda, eriti kui on tegemist ilmse eksimusega, mida tunnistab pädev asutus, ja kohaldada tahtluse korral karmimaid sanktsioone [...]”

- 6 Määruse nr 800/1999 artikli 4 lõige 1 sätestas:

„Toetuse saamise tingimustele vastamiseks tuleb esitada toetuse eelkinnitust sisaldav ekspordilitsents, välja arvatud kauba ekspordimise korral [...]”

- 7 Selle määruse artikli 5 lõigete 1 ja 2 kohaselt tähendab ekspordipäev päeva, millal tolliasutus võtab vastu ekspordideklaratsiooni, milles teatatakse toetuse taotlemisest. Ekspordideklaratsiooni vastuvõtmise kuupäeva alusel määratakse kindlaks eelkõige kohaldatav toetusemäär, toetusemäära võimalik korrigeerimine ning eksporditava toote kogus, laad ja omadused.

- 8 Vastavalt nimetatud määruse artikli 5 lõike 7 kolmandale lõigule võimaldatakse pädeval tolliasutusel korraldada füüsilist kontrolli ja identifitseerida ühenduse tolliterritooriumilt lahkumiseks väljumisasutusse transporditav kaup.

- 9 Sama määruse artikli 49 lõiked 2 ja 4 sätestasid:

„2. Välja arvatud vääramatu jõu korral, tuleb toetuse maksmise või tagatisest vabastamisega seotud dokumendid esitada 12 kuu jooksul alates ekspordideklaratsiooni vastuvõtmise kuupäevast.

[...]

4. Kui vaatamata asjakohasele toimimisele ei ole eksportijal olnud võimalik artikli 16 alusel nõutavaid dokumente saada ja edastada lõikes 2 sätestatud tähtaja jooksul, võidakse eksportijale tema taotluse korral anda nende esitamiseks lisaega.”

10 Määruse nr 800/1999 artikli 50 lõige 2 nägi ette:

„Kui kõigi ühenduse määrustes sätestatud nõuete täitmist tõendatakse kuue kuu jooksul alates artikli 49 lõigetes 2 ja 4 sätestatud tähtaegade möödumisest, moodustab makstav toetus 85% summast, mis oleks makstud, kui kõiki nõudeid oleks täidetud.

[...]”

11 Selle määruse artikkel 51 sätestas:

„1. Kui leitakse, et eksportija on eksporditoetuse saamiseks taotlenud kohaldatavast suuremat toetust, vastab kõnealuse ekspordi toetus tegelikult eksporditud toodete suhtes kohaldatavale toetusele, mida vähendatakse:

- a) poolega taotletud ja tegelikule ekspordile kohaldatava toetuse vahest;
- b) taotletud ja tegelikule ekspordile kohaldatava toetuse kahekordse vahe võrra, kui eksportija esitab tahtlikult valeandmed.

[...]

3. Lõike 1 punktis a sätestatud sanktsioone ei kohaldata:

- a) vääramatu jõu korral;
- b) erandjuhtudel, kui eksportija, saades teada, et taotletud toetus on liiga suur, teatab sellest viivitamata kirjalikult pädevale asutusele, välja arvatud juhul, kui pädev asutus on eksportijat teavitanud kavatsusest taotlust kontrollida või kui eksportija on kõnealusest kavatsusest mõnel muul moel teada saanud või pädev asutus on juba kindlaks teinud, et taotletud toetus ei ole õiguspärane;
- c) kui taotletud toetuse puhul on tegemist ilmse veaga, mida tunnustab pädev asutus;

[...]

7. Sanktsioone ei kohaldata, kui taotletud toetus on suurem kui vastavalt artikli 4 lõikele 2, artikli 18 lõikele 3, artikli 35 lõikele 2 ja/või artiklile 50 kohaldatav toetus.

[...]”

12 Komisjoni 9. juuni 2000. aasta määrus (EÜ) nr 1291/2000, millega sätestatakse põllumajandussaaduste ja -toodete impordi- ja ekspordilitsentside ning eelkinnitussertifikaatide süsteemi kohaldamise ühised üksikasjalikud eeskirjad (EÜT L 152, lk 1; ELT eriväljaanne 03/29, lk 145), tunnistati kehtetuks komisjoni 23. aprilli 2008. aasta määrusega (EÜ) nr 376/2008, millega sätestatakse põllumajandussaaduste ja -toodete impordi- ja ekspordilitsentside ning eelkinnitussertifikaatide süsteemi kohaldamise ühised üksikasjalikud eeskirjad (ELT L 114, lk 3).

13 Põhikohtuasja asjaolude suhtes jääb määrus nr 1291/2000 siiski kehtima.

14 Määruse nr 1291/2000 põhjendused 15 ja 16 olid sõnastatud järgmiselt:

„(15) Impordi- või ekspordilitsents annab õiguse importida või ekspordida ning seetõttu tuleb see esitada impordi- või ekspordideklaratsiooni vastuvõtmise ajal.

(16) Kui kasutatakse lihtsustatud impordi- või ekspordikorda, võib kõrvale kalduda nõudest esitada litsents tolliasutusele või võib litsentsi esitada hiljem. Siiski peab importijal või eksportijal litsents impordi- või ekspordideklaratsiooni vastuvõtmise kuupäeval olema olema.”

15 Määruse artikkel 24 sätestas:

„1. Litsentsi või sertifikaadi esimene eksemplar esitatakse tolliasutusele, kes võtab vastu:

[...]

b) toetuse eelkinnitust sisaldava ekspordilitsentsi või -sertifikaadi puhul deklaratsiooni:

— ekspordi kohta, või [...]

[...]

2. kättesaadavana lõikes 1 nimetatud deklaratsiooni vastuvõtmise ajal.

3. Kui lõikes 1 nimetatud asutus on kogused eraldanud ja teinud selle kohta litsentsi või sertifikaadi esimesse eksemplari märkused, tagastatakse see asjaomasele isikule. Liikmesriigid võivad siiski nõuda või lubada, et asjaomane isik teeb litsentsi või sertifikaati märkuse eraldatud koguse kohta; kõikidel sellistel juhtudel vaatab pädev asutus heakskiidetud koguste kohta tehtud märkused läbi ja kinnitab need.

[...]”

16 Selle määruse artikli 25 lõige 1 nägi ette:

„Olenemata artiklist 24, võib liikmesriik lubada esitada litsentsi või sertifikaadi välja andnud asutusele või vajaduse korral toetuse maksmise eest vastutavale asutusele.”

Põhikohtuasi ja eelotsuse küsimused

17 Nordex deklareeris 2. mail 2002 pädevas tolliasutuses Zollamt Nesserland feta-juustu ekspordi Saksamaale. Ta viitas seejuures Taani asutuste väljastatud litsentsile. Kuna Nordex ei esitanud seda litsentsi koos ekspordideklaratsiooniga, andis Zollamt Nesserland talle selle esitamiseks ühenädalase tähtaja. Kuna määratud tähtjaks ei olnud litsentsi esitatud, tegi Zollamt Nesserland kauba suhtes vastava arvestuskande.

18 Nordex esitas 22. mail 2002 diferentseeritud eksporditoetuse taotluse Hauptzollamt Hamburg-Jonasele, kes on pädev asutus selliste toetuste maksmisel. Taotlusele oli lisatud 7. mai 2002. aasta kuupäeva kandev Kosovo ajutise tollihalduri United Nations Interim Administration Mission in Kosovo (MINUK) väljastatud vorm kõnealuse juustu Kosovos vabasse ringlusse laskmiseks.

19 Hauptzollamt Hamburg-Jonas keeldus oma 9. augusti 2002. aasta otsusega eksporditoetuse maksmisest põhjusel, et see eksport oli toimunud ilma kehtiva ekspordilitsentsita. Kuna Hauptzollamt Hamburg-Jonas jättis Nordexi vaide selle otsuse peale rahuldumata, pöördus Nordex nimetatud toetuse saamiseks Finanzgericht Hamburgi poole.

- 20 Alles 2004. ja 2005. aastal avastati Kosovo tollidokumentides sisalduvad õigusrikkumised. Kuna Kosovos vabasse ringluse laskmiseks koostatud tollidokumendil sisalduv tollihalduri tempel oli võltsitud, määras Hauptzollamt Hamburg-Jonas Nordexile 25. jaanuari 2006. aasta korrektsioonotsusega määruse nr 800/1999 artikli 51 alusel sanktsiooni.
- 21 Seejärel palus Nordex Finanzgericht Hamburgis veel käimasolevas kohtumenetluses, et talle määratud sanktsioon tühistataks. Nordex esitas sellega seoses uusi dokumente MINUK-i kirjade näol ja ühe kinnitatud ära kirja selle asutuse poolt koostatud tollivormistusdokumendi originaalist.
- 22 Finanzgericht Hamburg jättis Nordexi hagi rahuldamata. Selle kohtu hinnangul on Hauptzollamt Hamburg-Jonase jaoks siduv Zollamt Nesserlandi otsus tähtaega pikendada ning seetõttu ei saa ta eksporditoetuse maksimisest ekspordilitsentsi hilinevad esitamise alusel keelduda. Kuna aga Nordexi poolt kohtumenetluse käigus esitatud dokumendid, mis tõendavad Kosovos kõigi imporditolliformaalsuste täitmist, ei ole esitatud õigeaegselt, ehk määruse nr 800/1999 artikli 49 lõikes 2 ette nähtud 12 kuu jooksul või selle määruse artikli 50 lõikes 2 nimetatud 18 kuu jooksul, ei saa eksporditoetust maksta ja määratakse ka määruse nr 800/1999 artiklis 51 viidatud sanktsioon.
- 23 Nordex esitas selle kohtuotsuse peale Bundesfinanzhofile (föderaalne maksukohus) apellatsioonkaebuse.
- 24 See kohus leiab esiteks, et vaidluse lahend sõltub küsimusest, kas õigus toetusele sõltub määruse nr 800/1999 artikli 4 alusel sellest, et on järgitud menetlusnorme, mis tulenevad eelkõige määruse nr 1291/2000 artikli 24 lõikest 2. Ta täpsustab, et see küsimus ei rajane siiski oletusel, et toetuste maksimiseks pädevale asutusele ei ole siduv see lisatähtaeg, mille eksporditolliasutus ekspordilitsentsi esitamiseks andis.
- 25 Teiseks väljendab Bundesfinanzhof kahtlusi seoses määruse nr 800/1999 artikli 49 lõikes 2 ette nähtud 12 kuulise tähtajaga juhul, kui tõendi hilinevad esitamine kauba sihtkohta saabumise kohta ei takistanud ega viivitanud toetuse maksimise menetlust, kuna pädevad asutused jätsid Nordexi taotluse rahuldamata muudel põhjustel.
- 26 Mis kolmandaks puutub sanktsiooni, siis leiab Bundesfinanzhof, et määruse nr 800/1999 artikli 51 lõikest 1 Euroopa Kohtu poolt tõlgendatuna tuleneb selgelt, et sanktsioon määratakse ka juhul, kui tolliformaalsuste täitmist sihtkohas on tõendatud võltsitud tollidokumendiga, mis aga asendati nõuetele vastavate dokumentidega kohtumenetluse käigus.
- 27 Neil asjaoludel otsustas Bundesfinanzhof menetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmised eelotsuse küsimused:
1. Kas olukorras, kus eksporditolliasutus võttis ekspordideklaratsiooni vastu, ilma et eksportija oleks talle esitanud ekspordilitsentsi, ja andis seejuures eksportijale loa esitada litsents teatava tähtaja jooksul, mida eksportija ka tegi, tuleb eksporditoetuse andmist puudutava otsuse tegemisel lähtuda ekspordilitsentsi nõuetekohasest esitamisest vastavalt [määruse nr 800/1999] artikli 4 lõikele 1?
 2. Kui sellele küsimusele tuleb vastata eitavalt, siis kas [määruse nr 800/1999] artikli 4 lõike 1 kohaselt on ekspordilitsentsi esitamine kohustuslik juba ekspordideklaratsiooni esitamisel või piisab sellest, et eksportija esitab (talle enne ekspordi) väljastatud ekspordilitsentsi alles toetuse andmise menetluses?
 3. Kas eksportija, kes esitas eksporditud kauba sihtriiki jõudmise tõendamiseks esmalt võltsitud tollidokumendid, võib õigust toetusele säilitades esitada kehtivad tollidokumendid veel pärast [määruse nr 800/1999] dokumentide esitamiseks ette nähtud tähtaegade lõppemist, kui hilinevad esitamine ei ole toetuse andmise menetlust aeglustanud ega takistanud, kuna toetusetaotlus jäeti

esmalt rahuldamata muudel põhjustel kui kauba sihtriiki jõudmist tõendavate dokumentide esitamata jätmise, ja dokumendid esitatakse pärast seda, kui on tuvastatud, et esialgu esitatud dokumendid on võltsitud?

4. Kas [määruse nr 800/1999] artikli 51 kohase sanktsiooni kohaldamise tingimused on täidetud ka siis, kui taotletav eksporditoetus vastab küll tegelikult kohaldatavale toetusele, kuid eksportija esitas toetuse andmise menetluses esmalt sellised dokumendid, mille alusel ei oleks saanud talle eksporditoetust anda?"

Eelotsuse küsimused

Esimene küsimus

- 28 Oma esimese küsimusega soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt saada selgitust, kas ekspordilitsentsi esitamist võib käsitada nii, et see on esitatud koosõlas määruse nr 800/1999 artikli 4 lõikega 1, kui eksport toimus ilma litsentsita, mille olemasolu oli ekspordideklaratsiooni esitamise ajal siiski tuvastatud ja mille eksportija esitas talle pädeva tolliasutuse poolt selleks antud nädalase lisatähtaja jooksul.
- 29 Tuleb märkida, et määruse nr 800/1999 artikli 4 lõige 1 näeb ette, et toetuse saamise tingimustele vastamiseks tuleb pädevale tolliasutusele esitada ekspordilitsents.
- 30 Kuna määruse nr 800/1999 artikkel 4 asub määruses toetuse õigust reguleerivate üldnormide hulgas, tuleb tõdeda, et Euroopa Kohus on leidnud seoses komisjoni 27. novembri 1987. aasta määruse (EMÜ) nr 3665/87, milles sätestatakse põllumajandustoodete eksporditoetuste süsteemi kohaldamise üksikasjalikud ühiseeskirjad (EÜT L 351, lk 1), artikliga 3, mis vastab määruse nr 800/1999 artiklile 5 ning on samuti üldnormide hulgas, et selles artiklis 3 sätestatud teavet ei ole vaja üksnes toetuse täpse summa matemaatilise arvutamise jaoks, vaid ennekõike selle väljaselgitamiseks, kas on olemas õigus toetuse saamiseks ja selleks, et käivitada toetusetaotluse kontrollimise süsteem (kohtuotsus Dachsberger & Söhne, C-77/08, EU:C:2009:172, punkt 24 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 31 Mis puutub läbiviidavasse kontrolli, siis määruse nr 800/1999 artikli 5 lõige 7 näeb ette, et pädev tolliasutus peab saama korraldada nende toodete füüsilist kontrolli, millega seoses toetust taotletakse, ning saama võtta meetmeid, et identifitseerida liidu tolliterritooriumilt lahkumiseks väljumisasutusse transporditav kaup.
- 32 Need kontrollid on vajalikud eksporditoetusi puudutavate liidu õigusnormide eesmärkide täitmiseks (vt selle kohta kohtuotsused Dachsberger & Söhne, EU:C:2009:172, punkt 41 ja seal viidatud kohtupraktika, ning Südzucker jt, C-608/10, C-10/11 ja C-23/11, EU:C:2012:444, punkt 43).
- 33 Sellest tuleneb, et ekspordilitsentsi esitamine on toetusetaotluste kontrollimise süsteemi peamine element.
- 34 Samas ei sisalda määrus nr 800/1999 ühtegi täpsustust selle kohta, kuidas ekspordilitsents tuleb esitada. Need täpsustused asuvad määruses nr 1291/2000. Nagu selle määruse põhjendusest 15 tuleneb, annab see litsents õiguse eksportida ning seetõttu tuleb see esitada ekspordideklaratsiooni vastuvõtmise ajal.
- 35 Määruse nr 1291/2000 artikli 24 lõige 1 sätestab, et ekspordilitsents esitatakse tolliasutusele, kes võtab vastu ekspordideklaratsiooni. Vastavalt selle määruse artikli 24 lõikele 2 esitatakse litsents või hoitakse see tolliasutustele kättesaadavana deklaratsiooni vastuvõtmise ajal.

- 36 Olenemata nimetatud määruse artiklist 24, annab selle määruse artikkel 25 liikmesriigile õiguse lubada esitada ekspordilitsentsi välja andnud asutusele või vajaduse korral toetuse maksmise eest vastutavale asutusele.
- 37 Lisaks on selle määruse põhjenduses 16 kirjas, et kui kasutatakse lihtsustatud ekspordikorda, võib kõrvale kalduda nõudest esitada litsents tolliasutusele või võib litsentsi esitada hiljem. Siiski peab eksporditajal litsents ekspordideklaratsiooni vastuvõtmise kuupäeval olemas olema.
- 38 Määruse nr 1291/2000 artiklitest 24 ja 25 ning selle määruse põhjendusest 16 ilmneb, et liidu seadusandja soovis teatavatel asjaoludel eksporditajale ette näha võimaluse hoida ekspordilitsents kas oma käes või esitada see hiljem.
- 39 Ainuüksi nende erandite olemasolu näitab seega, et ekspordilitsentsi esitamine ekspordideklaratsiooni vastuvõtmise ajal ei ole eksporditoetuse andmiseks hädavajalik eeldus, kui siiski tingimusel, et eksporditoetusi puudutavate liidu õigusnormide eesmärgid ei saa kahjustatud ning pädevad asutused on saanud läbi viia füüsilised kontrollid.
- 40 Käesoleval juhul on kõigepealt selge, et ekspordilitsents oli ekspordideklaratsiooni vastuvõtmise ajal olemas ning et pädev tolliasutus võttis selle teadmiseks. Edasi selgub, et sellele asutusele Taani ametiasutuste koostatud ekspordilitsentsi hilinemisega esitamist ei saa otseselt ette heita Nordexile. Eelotsusetaotlusest ei ilmne, et selle ekspordilitsentsi esitamine pärast ekspordideklaratsiooni esitamist oleks olnud takistuseks vajalike füüsiliste kontrollide puhul, mille pädev tolliasutus läbi viis.
- 41 Mis puutub küsimusse, kas toetuse maksmiseks pädev asutus sai esitada vastuväite pädeva tolliasutuse otsuse suhtes anda täiendav tähtaeg, siis tuleb märkida, et liidu tollieeskirju tuleb tõlgendada selliselt, et eksporditoetuse maksmiseks pädevale tolliasutusele on eksporditolliasutuse otsus siduv, kui see otsus vastab kõikidele „otsuse” sisulistele ja vormilistele tingimustele, mis on ette nähtud nii tolliseadustiku artikli 4 punktis 5 kui ka siseriiklikes asjakohastes sätetes (vt selle kohta kohtuotsus Sūdzucker jt, EU:C:2012:444, punktid 64–67).
- 42 Eelotsusetaotluse esitanud kohtu ülesanne on siiski kontrollida, kas põhikohtuasjades on see tingimus täidetud (vt selle kohta kohtuotsus Sūdzucker jt, EU:C:2012:444, punkt 67).
- 43 Kõigist eeltoodud kaalutlustest tuleneb, et määruse nr 800/1999 artikli 4 lõiget 1 koosmõjus määruse nr 1291/2000 artikliga 24 tuleb tõlgendada nii, et sellega ei ole vastuolus eksporditoetuse andmine sellistel erilistel asjaoludel nagu põhikohtuasjas käsitletavat, mil eksport toimus ilma litsentsita, mille olemasolu oli ekspordideklaratsiooni esitamise ajal siiski tuvastatud ja mille eksportija esitas talle pädeva tolliasutuse poolt selleks antud nädalase lisatähtaja jooksul.

Teine küsimus

- 44 Esimesele küsimusele antud vastust arvesse võttes ei ole teisele eelotsuse küsimusele vaja vastata.

Kolmas küsimus

- 45 Oma kolmanda küsimusega soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt saada selgitust, kas eksportija, kes esitas eksporditud kauba sihtriiki jõudmise tõendamiseks võltsitud tollidokumendid, võib pärast määruse nr 800/1999 artiklites 49 ja 50 ette nähtud tähtaegade lõppemist eksporditoetust käsitleva kohtumenetluse käigus esitada kehtivad tollidokumendid isegi juhul, kui toetuse andmine on hilineunud muudel põhjustel kui nimetatud kauba sihtriiki jõudmist tõendavad dokumendid.

- 46 Kõigepealt tuleb meenutada, et määruse nr 800/1999 artikli 49 lõike 1 kohaselt peab eksportija esitama sõnaselge taotluse eksporditoetuse saamiseks. Selle määruse artikli 49 lõike 2 kohaselt on eksportijal, välja arvatud vääramatu jõu korral, nimetatud toetustaotluse siseriiklikele pädevatele asutustele esitamiseks aega 12 kuud alates ekspordideklaratsiooni vastuvõtmise kuupäevast.
- 47 12 kuulise tähtaja kohta on Euroopa Kohus leidnud esiteks, et see tähtaeg võtab arvesse liikmesriikide ametiasutuste huvi lõpetada eksporditoetuste taotluste toimikute menetlemine mõistlikul tähtajal (vt selle kohta seoses samaväärsete sätetega määruse nr 3665/87 artikli 47 lõikes 2 kohtuotsus Eribrand, C-467/01, EU:C:2003:364, punkt 40).
- 48 Teiseks võtavad liidu õigusnormid arvesse ka asjaolu, et eksportijatel võivad tekkida praktilised raskused tollidokumentide saamisel kolmanda impordiriigi ametiasutustelt, kellele nad ei saa mingil viisil survet avaldada. Selles kontekstis annavad liidu õigusnormid pädevatele siseriiklikele asutustele võimaluse anda asjaomasele eksportijale täiendav tähtaeg (vt selle kohta kohtuotsus Eribrand, EU:C:2003:364, punktid 41 ja 42).
- 49 Kehtivate õigusnormide ülesehitusest ja mõttest, ning eriti määruse nr 800/1999 artiklist 49 nähtub, et selle määruse eesmärk ei ole jätta hoolsat eksportijat ette nähtud toetustest automaatselt ilma, kui sellel eksportijal ei õnnestu igasugustele jõupingutustele vaatamata esitada toetuse saamiseks vajalikke dokumente, sest need on temast olenemata asjaoludel kadunud (vt selle kohta kohtuotsus Bonn Fleisch, C-1/06, EU:C:2007:396, punkt 46).
- 50 Nii näeb määruse nr 800/1999 artikli 49 lõige 4 ette, et kui vaatamata eksportija püüdlustele hankida imporditolliformaalsuste täitmist tõendavad dokumendid ei ole tal võimalik neid 12 kuu jooksul saada, võidakse talle anda täiendav tähtaeg.
- 51 Kuigi määruse nr 800/1999 artikli 49 sõnastuses ei ole täiendava tähtaja osas mingit piirangut, tuleneb selle määruse artikli 50 lõikes 2 toodud sõnaselgest viitest sama määruse artikli 47 lõigetes 2 ja 4 ette nähtud tähtaegadele, et kui eksportijale antakse täiendav tähtaeg, siis on viimasel pärast tähtaja möödumist veel kuus kuud aega, et oma toimikut täiendada ja saada 85% toetusest, mis oleks tulnud maksta, kui kõik nõuded oleksid olnud täidetud (vt selle kohta kohtuotsus Eribrand, EU:C:2003:364, punkt 45).
- 52 Seevastu juhul – nagu tuleneb määruse nr 3665/87 põhjendusest 25 –, kui eksporditähhtaeg või toetuse esitamiseks vajalike tõendite esitamise tähtaeg lastakse mööda, toetust enam ei maksta. Euroopa Kohus on selle määrusega seoses veel leidnud, et kehtestatud menetlusnormide rikkumine võib kaasa tuua eksporditoetuse vähendamise või isegi sellest ilmajätmise, ning et see on muu hulgas nii juhul, kui eksportija esitab eksporditoetuse saamiseks vajalikud tõendid alles pärast kõnealuse määruse artikli 47 lõikes 2 ja artikli 48 lõikes 2 – mis on sisuliselt identsed määruse nr 800/1999 artikli 49 lõike 2 ja artikli 50 lõike 2 sätetega – sätestatud tähtaegade möödumist (kohtuotsus Laub, C-428/05, EU:C:2007:368, punkt 16).
- 53 Seda järeldust ei sea kahtluse alla asjaolu, et eksporditud kauba sihtriiki jõudmise tõendamiseks vajalike dokumentide esitamine hilinemisega ei mõjutanud mingil moel toetuse maksmise menetluse kulgu, mis hilines muudel põhjustel kui sihtriiki jõudmise tõend.
- 54 Sellise hilinemisega esitamise lubamine võtaks kogu kasuliku mõju mitte üksnes määruse nr 800/1999 artiklitelt 49 ja 50 ning eksportija taotlusel tähtajapikenduse andmiseks pädevate ametiasutuste pädevuselt, vaid ka toetusetaotluste kontrollimenetluselt. Kui eksporditud kauba sihtriiki jõudmise tõendamiseks sobivaid dokumente võiks esitada pärast seda, kui on tuvastatud esialgu esitatud dokumentide võltsimine, siis võiks eksportija oma toetusetaotlust vastavalt kontrolli tulemusele omal äranägemisel kohandada ja hiilida niiviisi kõrvale muu hulgas määruse nr 800/1999 artiklis 51 ette nähtud sanktsioonidest, võttes sellelt artiklilt hoiatava mõju ja osa selle kasulikust mõjust.

- 55 Samuti ei saa pädevate asutuste uurimise kestust, mis võimaldas tuvastada eksporditud kauba sihtriiki jõudmise tõendamiseks vajalike dokumentide võltsimise, pidada vääramatuks jõuks määruse nr 800/1999 artikli 49 artikli 2 tähenduses, kuna nagu tuleneb määruse nr 3665/87 eelviimasest põhjendusest, võib siseriiklike ametiasutuste hiline mine kujutada endast vääramatut jõudu vaid siis, kui see tuleneb haldusmenetlusest ning seda ei saa ette heita eksportijale.
- 56 Vastavalt Euroopa Kohtu väljakujunenud praktikale kuuluvad isegi juhul, kui eksportija lepingupartneri süü või eksimus kujutab endast asjaolu, mis jääb eksportija kontrolli alt välja, need asjaolud sellegipoolest tavapärase kaubandustegevuse riski alla ning neid ei saa kaubandustehingute puhul käsitada ettenägematuna. Eksportija on lepingupartnerite valimisel vaba ning peab võtma vajalikke ettevaatusabinõusid, kas lisades viimati nimetatutega sõlmitavatesse lepingutesse vastava tingimuse või sõlmides spetsiaalse kindlustuslepingu (vt selle kohta kohtuotsused AOB Reuter, C-143/07, EU:C:2008:249, punkt 36 ja seal viidatud kohtupraktika, ning Eurofit, C-99/12, EU:C:2013:487, punkt 43).
- 57 Eeltoodud kaalutlustest tuleneb, et määruse nr 800/1999 artikleid 49 ja 50 tuleb tõlgendada nii, et välja arvatud väärmatu jõu korral, ei või eksportija, kes esitas eksporditud kauba sihtriiki jõudmise tõendamiseks võltsitud tollidokumendid, pärast nendes artiklites ette nähtud tähtaegade lõppemist eksporditoetust käsitleva kohtumenetluse käigus esitada kehtivaid tollidokumente isegi juhul, kui toetuse andmine on hiline nend muudel põhjustel kui nimetatud kauba sihtriiki jõudmist tõendavad dokumendid.

Neljas küsimus

- 58 Oma neljanda küsimusega soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt saada selgitust, kas määruse nr 800/1999 artikli 51 lõike 1 esimese lõigu punkti a tuleb tõlgendada nii, et selles sättes ette nähtud sanktsioon tuleb määrata ka siis, kui eksportija esitas ette nähtud tähtajal eksporditud kauba sihtriiki jõudmist tõendavad dokumendid, mis osutusid võltsituks, kuigi kohtumenetluse käigus esitatud kehtivatest dokumentidest selgub, et taotletud eksporditoetus vastab sellele, mis oleks tulnud anda.
- 59 Määruse nr 800/1999 artikli 51 kohaldamisala hindamiseks tuleb meenutada, et selle määruse põhjenduste 63 ja 64 kohaselt on liidu õigusnormide eesmärgiks kogemusi arvestades võidelda eeskirjade eiramise ja eelkõige liidu eelarvele kahjulike pettuste vastu, nähes ette sanktsioonid, mis mõjutavad eksportijaid selle valdkonna eeskirju täitma (vt selle kohta kohtuotsus Elfering Export, C-27/05, EU:C:2006:260, punkt 31), eksportija rikkumise subjektiivne aspekt ei oma selles osas tähtsust (kohtuotsus Eurofit, EU:C:2013:487, punkt 38).
- 60 Sellest tuleneb, et vastutus, mis on määruse nr 800/1999 artikli 51 lõike 1 esimese lõigu punktis a ette nähtud sanktsiooni aluseks, on objektiivset laadi (vt seoses määruse nr 3665/87 artikli 11 lõike 1 esimese lõigu punkti a sätetega, mis on sisuliselt samas sõnastuses üle võetud määruse nr 800/1999 sätetesse, kohtuotsus AOB Reuter, EU:C:2008:249, punkt 19). Sellest järeldub, et määruse nr 800/1999 artikli 51 lõike 1 esimese lõigu punktis a ette nähtud vähendamine tuleb toetuste puhul teha isegi siis, kui eksportija ei ole rikkumist toime pannud (vt selle kohta kohtuotsus AOB Reuter, EU:C:2008:249, punkt 17).
- 61 Veel tuleb meenutada, et sanktsiooniga seotud normide eesmärk on liidu õigusnormide üldine täitmine, mitte ainult osade normide või teatud sätete täitmine (vt kohtuotsus Elfering Export, EU:C:2006:260, punkt 32). Sanktsioone käsitlevad sätted ei tee seega vahet tähtajast kinnipidamist puudutavate formaalsete tingimuste ja deklaratsioonide sisu puudutavate materiaalsete tingimuste vahel.

- 62 Käesolevas asjas ilmnes aga, et eksporditud kauba sihtriiki jõudmist tõendavad dokumendid, mis õigusnormides ette nähtud tähtajal esitati, olid võltsitud. Seega, kuna asjaomane eksportija ei esitanud tähtaegselt kõiki vastavates õigusnormides ette nähtud dokumente, tuli talle määrata määruse nr 800/1999 artikli 51 lõike 1 esimese lõigu punktis a ette nähtud karistus, välja arvatud juhul, kui tema suhtes kehtib mõni selle määruse artikli 51 lõike 1 kolmandas lõigus ammendavalt ära toodud loetellu kuuluvatest välistavatest tingimustest, millele ei saa lisada uut tingimust, mis tugineb eelkõige eksportija süülise käitumise puudumisele (vt selle kohta kohtuotsused AOB Reuter, EU:C:2008:249, punkt 36, ja Eurofit, EU:C:2013:487, punkt 43).
- 63 Eeltoodud kaalutlustest tuleneb, et määruse nr 800/1999 artikli 51 lõike 1 esimese lõigu punkti a tuleb tõlgendada nii, et selles sättes ette nähtud sanktsioon tuleb määrata ka siis, kui eksportija esitas ette nähtud tähtajal eksporditud kauba sihtriiki jõudmist tõendavad dokumendid, mis osutusid võltsituks, kuigi kohtumenetluse käigus esitatud kehtivatest dokumentidest selgub, et taotletud eksporditoetus vastab sellele, mis oleks tulnud anda.

Kohtukulud

- 64 Et põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus eelotsusetaotluse esitanud kohtus pooleli oleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse siseriiklik kohus. Euroopa Kohtule seisukohtade esitamisega seotud kulusid, välja arvatud poolte kohtukulud, ei hüvitata.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (kuues koda) otsustab:

1. Euroopa Komisjoni 15. aprilli 1999. aasta määruse nr 800/1999, milles sätestatakse põllumajandustoodete eksporditoetuste süsteemi kohaldamise üksikasjalikud ühiseeskirjad, muudetud Euroopa Komisjoni 26. novembri 2001. aasta määrusega nr 2299/2001, artikli 4 lõiget 1 koosmõjus Euroopa Komisjoni 9. juuni 2000. aasta määruse nr 1291/2000, millega sätestatakse põllumajandussaaduste ja -toodete impordi- ja ekspordilitsentside ning eelkinnitussertifikaatide süsteemi kohaldamise ühised üksikasjalikud eeskirjad, artikliga 24 tuleb tõlgendada nii, et sellega ei ole vastuolus eksporditoetuse andmine sellistel eristel asjaoludel nagu põhikohtuasjas käsitletavad, mil eksport toimus ilma litsentsita, mille olemasolu oli ekspordideklaratsiooni esitamise ajal siiski tuvastatud ja mille eksportija esitas talle pädeva tolliasutuse poolt selleks antud nädalase lisatähtaja jooksul.
2. Määruse nr 800/1999, muudetud määrusega nr 2299/2001, artikleid 49 ja 50 tuleb tõlgendada nii, et välja arvatud vääramatu jõu korral, ei või eksportija, kes esitas eksporditud kauba sihtriiki jõudmise tõendamiseks võltsitud tollidokumendid, pärast nendes artiklites ette nähtud tähtaegade lõppemist eksporditoetust käsitleva kohtumenetluse käigus esitada kehtivaid tollidokumente isegi juhul, kui toetuse andmine on hilinenud muudel põhjustel kui nimetatud kauba sihtriiki jõudmist tõendavad dokumendid.
3. Määruse nr 800/1999, muudetud määrusega nr 2299/2001, artikli 51 lõike 1 esimese lõigu punkti a tuleb tõlgendada nii, et selles sättes ette nähtud sanktsioon tuleb määrata ka siis, kui eksportija esitas ette nähtud tähtajal eksporditud kauba sihtriiki jõudmist tõendavad dokumendid, mis osutusid võltsituks, kuigi kohtumenetluse käigus esitatud kehtivatest dokumentidest selgub, et taotletud eksporditoetus vastab sellele, mis oleks tulnud anda.

Allkirjad